

לכוון טלסקופ

ישית מחשבותיו לנקם ממנו, כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב טז יא) 'הִנְחֹו לוֹ וַיִּקְלַל כִּי אָמַר לוֹ ה' (שמואל ב טז יא).

פירוש - הפתרון הוא להסב את האחריות כלפי שמים, להבין שאין רע יורד מן השמים, ואם משהו נראה לי רע, אז כנראה שאני גרמתי את זה לעצמי, במעשים שלי... עד כאן העצה הראשונה, האמונה...

לעומת זאת, העצה השנייה, שבה נעסוק, נמצאת בהמשך הפסוק: "לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא יט,ח) - שהרי 'אוהב אמיתי' אינו נוקם ואינו נוטר, בגדר "על כל פשעים תכסה אהבה". בכח ה'אהבת ישראל' הטמון בכל אחד מאיתנו, יש יכולת לטשטש את השלילה שבאחר, ולהגדיל את המעלות של הזולת... להתמקד בטוב...

למען האמת, נכון שהמידה הזאת נטועה בך, אלא שהיא משום-מה מופנית לכיוון אחר... כלפי עצמך... כמעט כל אדם מודה, שיש בו חסרונות, הוא צריך 'תיקונים', ושיש לו מידות רעות לרוב ועברות למכביר. ואף על פי כן, כאשר הוא נשאל אם הוא אדם טוב? הוא תמיד יענה "כן, בטח"...

יותר מזה, זה חלק מההלכה (חושן משפט לד,כה), ש'אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע', אפילו אם הוא יתכוון לספר את האמת עדיין "אין אדם רואה חובה לעצמו", בגדר הגמל לא רואה את הדבשת שלו...

הבעיה המרכזית היא - שזה בא על חשבון הזולת... הפגם הוא, שכלפי עצמנו אנו סלחנים, ומוצאים תמיד הסבר למעידות, ואילו את הזולת - אנו 'משפדים' במבטים צורבים, מתמקדים בחסרונות, מתעלמים מהמעלות ומתקשים להטות את הכף שלו לזכות...

ונפתח במעשה שהיה... דיירי בניין הגישו בקשה להרחבת דירותיהם, להוספת חדר וחצי לדירה. מדובר פה על משפחות ברוכות ילדים, שיוכלו לצאת מן המיצר למרחב. אבל השכן ממול הגיש התנגדות. ומהי סיבת ההתנגדות? כעת, אי אפשר להשקיף לחלון חדר הילדים שלו, ואם הם ירחיבו הם יוכלו להתקרב ולראות לתוך חדר הילדים... ולא נעים לו שיראו אותו בלילה, בדרך לכסות את ילדיו כשהוא לבוש בפיגמה...

וכעת אם נשים לב נראה, מה מונח על כף המאזניים? מצד אחד, שלושים ילדים שיוכלו להיגאל ולהפסיק לחיות כמו סרדינים בקופסת שימורים, ועל הכף השנייה... וילון... והוא שהכריע את

לכל אדם יש טלסקופ ביד... וגם לך... אך השאלה במה אתה מתמקד... על מה אתה מכוון...

לפני שאסביר, אתחיל בדוגמא...

בעל-רכב רצה למכור את רכבו, הוא פירסם מודעה אמיתית בעיתון: "אוטו למכירה: הגלגלים - על הפנים, מצב מכני - גוסס, חשמל - כמעט לא עובד וכו'". כעבור יממה, חבר שלו שזיהה את המספר התקשר אליו: "משה, מה קרה לך? ככה מפרסמים?! קח עט ותכתוב, אני ניסחתי לך מודעה חדשה - 'גלגלי מגנזיום, גג נפתח, הגה הידראולי, מצב מכני מעולה'. אחרי שבוע, החבר שואל אותו, 'נו, מכרת כבר את הרכב?', והוא ענה "לא". החבר הסתקרן, "אני לא מאמין! מה? לא מתקשרים אליך?", הוא עונה לו: "בטח שמתקשרים, כל היום משגעים אותי בטלפונים... אבל מה נראה לך, אני אמכור כזה רכב?!... הבנת???" השאלה היא איך אתה מסתכל על זה...

כעת, נשאל שאלה מפורסמת - מה ההבדל בין נקימה לנטירה? כולם מכירים את הגמרא במסכת יומא (כג), המציגה את החילוק בין שני האיסורים הללו - נקימה היינו שאומר לו: "איני משאילך, כדרך שלא הישאלתני" - 'אני לא נותן לך, מידה כנגד מידה'. ואילו נטירה היינו שאומר: "הילך, איני כמותך שלא הישאלתני" - 'קח בבקשה, רק שים לב, שאני לא מושחת כמוך'...

בני האדם, רובם ככולם, מבינים שכל החילוק ביניהם הוא - ב'אם' הוא נותן לו, וב'איך' שהוא אומר לו... לעומת זאת, רש"י הקדוש, בפירושו על התורה (ויקרא יט,ח) מוסיף משפט שלא מופיע בגמרא. זו אמנם תוספת קטנה, אבל היא משנה את כל העניין, וזה לשונו: "...זו היא נטירה, שנוטר האיבה בלבו אף על פי שאינו נוקם". אם שמתם לב, יוצא מדבריו שאיסור הנטירה מתקיים בלב האדם בלבד, ולא במה שהוא אומר או עושה. וכן מוכח מלשון הרמב"ם (מדע, הל' דעות, פ"ז): "הִקְפִּידָה תוֹרָה עַל הַנְּטִירָה עַד שֶׁיִּמְחָה הָעוֹן מִלְּבוֹ וְלֹא יִזְכְּרוּ כָּלָל".

לפי דבריהם יוצא, שאיסור הנטירה עמוק יותר וקשה יותר... למעשה - כל מי שפגעו בו, לקחו לו, צבטו אותו - כל עוד הוא לא ימחל, ולא יטהר את לבו מהפגיעה, הוא נכלל באיסור נטירה, וליתר דיוק, באיסור 'דאורייתא' של נטירה... ואני הקטן שואל - וכי אפשר לדרוש זאת מבני אדם? לב נקי וטהור? הרי איך אפשר בכלל להינצל מזה?

אלא שישנן שתי עצות לדבר...

העצה הראשונה מובאת בספר החינוך (מצוה רמא שלא לנקום), והיא האמונה - "שידע האדם ויתן אל לבו, כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם... לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצערנה או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך. ולא

הכף! לא תאמינו... אדם כל כך אוהב את עצמו, עד כי מוכן הוא להקריב את חייו הזולת לטובת עצמו...

יותר מזה, אתם תתפלאו לשמוע, שהמהר"ש מליובאוויטש זצ"ל כתב: "חביבה לאדם רגל שלו, מראש של חברו"...

לגבי ביקור חולים נאמר - "כל המבקר את החולה - גורם לו שיחיה..." (נדריים מ) ופירש ה'שאלות דרב אחאי', שהמבקר את החולה נכמרים רחמיו עליו, ומתפלל עליו ביתר רגש שיחיה, ותפילתו מסוגלת לרפאותו. "...וכל שאינו מבקר את החולה גורם לו שימות" - מה הפשט?

החבר הבריא עסוק מאוד, ודוחה ביקורו מיום ליום, והנה בעת שהוא מתבשר סוף סוף החולה עומד להבריא ולשוב לביתו, אותו אדם נרעש: "אי לי, כשהוא היה חולה ממש, לא באתי לבקרו. עכשיו, כשאפגוש אותו, איך אוכל להסתכל לו בפנים?! לכן, ריבוננו של עולם, עשה שהוא ימות..."

עד כדי כך?

כן, עד כדי כך!

אדם תאוותן, יכול לדמיין מדי יום את ההלוויה של ההורים שלו שיחיו, מרוב שהוא חושק לירושה... מפחיד, אבל אמיתי...

מסופר על אותם בני עליה, שהיו מבקשים רשות מנשותיהם ונוסעים לשהות במחיצתו של הסבא מקעלם זצ"ל, לתוספת התעלות בתורה ויראת שמים. פעם אחת, פרצה שריפה בעיירה, האש כילתה את בתי העץ, והתקרבה לבית המדרש. במאמצים כבירים הצליחו להשתלט עליה, והאש דעכה. ככלות הכל, אחד מאותם בני עליה התוודה: "כשהשריפה השתוללה, חלפה מחשבה בלבי: 'הלואי שבית המדרש יעלה באש!'..."

מחשבה זדונית! אבל הוא, מצידו, בסך הכל התגעגע למשפחה, וסבר שאם הוא יחזור הביתה, ישאלו אותו למה הוא חזר, ולא מתאים לומר "התגעגעתי". אז, שיישרף בית המדרש, העיקר שיהיה בידי תירוץ טוב לאשתי... (אדרבה)

לשנות תמונה במחשב - זו לא חכמה...

הרי כל גרפיקאי מוכשר, יכול להפעיל את תוכנת הגרפיקה, להעלות תמונה של עצמו, להחליק קמטים, וכל מיני צלקות שנשארו לו מ'פעמי הבגרות' בפנים...

המייוחדות היא, להיות מודע לעוצמת העיוות שבשכל שלנו, לשנות תמונה שנצרכה במוח, במבט ש'מחייב' את הזולת, ולעצב אותו ולשנות אותו ל'זכות'...

לא רק לדבר ולהרצות 'אהבת ישראל' אלא גם להפגין אותה. להטות את הטלסקופ לכיוון שנראה כל אחד מעלת חברנו...

צ'ק עם כיסוי

האשה, הורה לה שתלך לפדות את ההמחאה למחרת בבוקר. כל העניין נראה לאשה ההמומה תמוה ומוזר. מה ראה הזקן הזר והבלתי מוכר להסביר לה כל כך פנים, ולהראות רוחב לב כזה, עד כדי כיסוי הוצאות השאת שתי בנותיה.

אעפ"כ הזדרזה למחרת לסור אל הבנק ולנסות בלב דופק את מזלה. כשבחן פקיד הבנק את המחאה, תקע בה מבט תוהה, מסתכל פעם ופעמיים וכולו נבוך ומשתאה. תוך הבעת סימני מבוכה, הוא ביקש מהאשה להמתין. הוא נכנס עם ההמחאה למנהל הבנק שהיה גם בעליו, וכאן התרחש משהו דרמטי ביותר. כשראה מנהל הבנק את ההמחאה, צנח מהכסא-מנהלים שלו והתעלף... בבנק קמה מהומה, הפקידים ששמעו על המתרחש, הכניסו מיד את האשה לחדר צדדי והפקידו עליה שומר לבל תתחמק, תוך חשד שיש כאן חשש מירמה. אחרי ששבה רוחו של מנהל הבנק, הוא ביקש לראות את האשה שהגישה את ההמחאה לפרעון. בהיכנסה בבהילות, הוא שאל אותה- אימתי וכיצד קבלה את ההמחאה. "רק אתמול קבלתי מיהודי מכובד בעל הדרת פנים, וישנם אפילו שני בחורי ישיבה היכולים לשמש כעדים, שראו איך שכתב ההוראה חתם על ההמחאה" ענתה האשה כמתנצלת. "האם תוכלי לזהות את האיש אם אראה לך אותו בתמונה?" שאל המנהל. "בוודאי, אזהה אותו, ואין לי כל ספק שגם שני הבחורים יוכלו לזהות אותו". הורה המנהל להביא לפניו את תמונת דיוקנו של אביו המנוח, וכשהוצגה התמונה בפני האשה, היא הצביעה עליו בלא היסוס כעל האיש שנתן לה את ההמחאה. המנהל ציוה לפרוע את ההלוואה ולשלוח את האשה. אחרי שהאשה עזבה, סיפר המנהל לנוכחים את פשר הפרשה המוזרה שהתחוללה לנגד עיניהם. האיש שמסר את ההמחאה לאשה, אינו אלא אביו, שהלך לעולמו לפני עשר שנים. בלילה שלפני זה הופיע אביו בחלום ואמר לו בזה הלשון: "דע לך, שמאז שסרת מן הדרך הישרה והתחתנת עם נכריה והפסקת לשמור על הקדושה, ולומר קדיש, לא מצאה נפשי מנוחה, עד שבאה אשה אלמונית וציותה להגיד קדיש לנשמות שאין אומרים עליהם קדיש, וזכות עמדה לי שהקדיש הזה שאמרו בישיבה לפי פקודת האשה גרם עליו נחת רוח לנשמתו. אשה זו תופיע מחר בבוקר בבנק שלך עם המחאה שמסרתי לה לכיסוי הוצאות נישואי שתי בנותיה". כשקמתי בבוקר נפעמתי מהחלום, מיד ספרתי לאשתי, והיא לעגה לכל העניין. אולם משהופיעה האשה עם ההמחאה נתאמת לי שאכן החלום היה אמת. וסיים הרב זוננפלד זצ"ל: "ומי היו שני הבחורים? אני הקטן וחברי יהודה גרינולד..." האיש נהיה לבעל תשובה, אשתו נתיגרה כדן, וזכו להקים בית נאמן בישראל. (האיש על החומה)

אשה מכובדת ובעלת עסק מבוסס, היתה נוהגת במשך שנים רבות להביא מידי חודש תרומה הגונה לישיבה, בתנאי שיגידו בישיבה קדיש תמידי לעילוי אותן נשמות גלמודות שאין מי שיגיד עליהן קדיש, והישיבה העמידה בחור מיוחד שאמר

קדיש לטובת נשמות אלו. לימים, הסתלק לעולמו בעלה, ומכיון שהוא ניהל את העסק ביחד איתה, פגעה פטירתו בעסק, שנצטמק והלך עד שנסגר כליל. מצבה הכלכלי של האשה הלך והחמיר. ברבות הימים נפל עליה עול נוסף- הגיעו שתי בנותיה לפרקן, 'וכסף מנלך?' נשאה האשה את סיבלה בדומייה והשלימה עם גורלה. אולם על דבר אחד היא לא יכלה לוותר, וזהו, עניין שמירת הקדיש- שעלול להתבטל אחר שהפסיקה את התרומה החודשית. במר נפשה, עלתה להנהלת הישיבה ושטחה את בקשתה, שהישיבה תסכים להמשיך את שמירת הקדיש לעילוי נשמות גלמודות, עד שירחיב ה' את גבולה ותחזור לתמוך בישיבה כמקודם. נתרגשו מאוד ראשי הישיבה מתום ליבה והבטיחו למלאת את מבוקשה לשמור את אמירת הקדיש. הבטחה זו מילאה את נפשה אושר אין קץ. כשבקש של אושר מנצנץ מעיניה הנוגות, נפרדה מראשי הישיבה ופנתה ללכת לדרכה. מעתה שוב לא העיק עליה מצב שתי בנותיה שהגיעו כבר מזמן לפרקן, כי מרגע שעניין הקדיש לנשמות גלמודות הובטח לה, כמעט שלא חסר לה כלום בעולמה. בעניין שתי בנותיה, שמה מבטחה בה, אבי יתומים ודיין אלמנות, והוא הרחום וחונן יראה בודאי בעונין של בנותיה, ויזמין להן זיווג וכל צרכן. והנה בצאתה לרחוב, בא למולה יהודי ישיש בעל הדרת פנים נדירה, כזקן צח כשלג יורד לו על פי מדותיו, וברכה לשלום, הופתעה האשה מהסברת הפנים הלבבית של הזקן הבלתי מוכר לה. הפתעה גדלה שבעתיים, בעת שהזקן התקרב ונכנס אתה בשיחה תוך התעניינות במצבה ובמצב בנותיה. נאנחה האשה קשות ושטחה לפניו את מר גורלה ואת נפילתה מאיגרא רמה לשפל המדרגה, עד שאין לה אמצעים הכרחיים להשיא את בנותיה הבוגרות. "מהו הסכום המשוער הדרוש לך להוצאות נישואיהן של בנותיך?" שאל הזקן, "לשם מה חשוב לכבודו לדעת, למאי נפקא מינה?" השיבה האשה בתמהון ונקבה בסכום המשוער. שלף הזקן גליון נייר ורשם הוראה לבנק המקומי לשלם לאשה את הסכום שנקבה. אולם בטרם שם את חתימתו, הביע את משאלתו שהיות ומדובר בסכום רציני מאוד, רצוי שתהיה חתימתו בנוכחות עדים שיראו כמו עיניהם שהוא חותם אישית על ההמחאה, ויאשרו זאת בחתימת ידם. נרגשת ומופתעת ממה שהתרחש, עלתה לאולם הישיבה ובקשה משני בחורים להילוות אליה. משראה אותם הזקן, הציע להם שיתבוננו איך שהוא שם את חתימתו על הוראת התשלום. וליתר בטחון ביקש מהם פיסת נייר ורשם עליה את חתימתו למזכרת ולדוגמא. במסרו את ההמחאה על הסכום הנכבד לידי